O‘zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta’limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA’LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 5-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: *Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov*
Mas'ul muharrir: *Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov*
Mas'ul muharrir o'rinbosari0: *Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedogogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev*

T A H R I R H A Y ' A T I

Aniq va tabiiy fanlar: *k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.*
Texnika fanlari: *t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.*
Ijtimoiy-gumanitar fanlar: *s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d, prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.*
Pedagogika fanlari: *p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d.,dost. M.Asqarova, PhD S.Jamoldinova, PhD, dots. M.Asranboyeva.*
Filologiya fanlari: *fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD.,dots. P.Lutfullayev, PhD., dots. M.Yakubbayev.*

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.
Pochta indeksi: 160136, ***Faks:*** (0369) 227-27-21,
Email: Info@namspi.uz

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi ***Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi*** *asosida chop etiladi. Jurnal* ***Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha*** *falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan. UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.*

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI 2026

13.00.00. – PEDAGOGIKA FANLARI
JOURNAL.NAMSPI.UZ
ISSN: 2992-9008; UDK: 37

TASVIRIY SAN'ATNI O'RGANISHDA QADIMGI ME'MORCHILIK SAN'ATI

Mamadaliyeva Lola Shailyasovna
Toshkent amaliy fanlar universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Maqolada qadimgi me'morchilik san'atining tasviriy san'atni o'rganishdagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Qadimgi Sharq, Antik dunyo hamda O'rta Osiyo me'morchiligi namunalari tasviriy san'atning kompozitsiya, mutanosiblik, ritm, simmetriya va bezak kabi asosiy tushunchalarini o'rganishda manba sifatida ko'rib chiqilgan. Ayniqsa Samarqand, Buxoro va Xiva me'moriy yodgorliklarining badiiy xususiyatlari, ulardagi naqsh, koshinkorlik va epigrafik bezaklar alohida tahlil qilingan. Me'moriy obidalarni o'rganish o'quvchilarning fazoviy tasavvurini, badiiy didini, tarixiy-madaniy merosga hurmatini va milliy g'ururini shakllantirishga xizmat qilishi asoslangan. Tasviriy san'at mashg'ulotlarida me'morchilik namunalaridan foydalanish bo'yicha metodik tavsiyalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *tasviriy san'at, qadimgi me'morchilik, me'moriy yodgorlik, kompozitsiya, mutanosiblik, naqsh, koshinkorlik, madaniy meros, estetik tarbiya, milliy me'morchilik.*

ИСКУССТВО АНТИЧНОЙ АРХИТЕКТУРЫ В ИЗУЧЕНИИ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНЫХ ИСКУССТВ

Аннотация: *В статье раскрываются место и значение древнего архитектурного искусства в изучении изобразительного искусства. Образцы архитектуры Древнего Востока, античного мира и Средней Азии рассматриваются как источник для изучения основных понятий изобразительного искусства: композиции, пропорции, ритма, симметрии и декора. Особо анализируются художественные особенности архитектурных памятников Самарканда, Бухары и Хивы, их орнамент, изразцовое убранство и эпиграфический декор. Обосновывается, что изучение архитектурных памятников способствует формированию у учащихся пространственного воображения, художественного вкуса, уважения к историко-культурному наследию и национальной гордости. Даны методические рекомендации по использованию образцов архитектуры на занятиях изобразительным искусством.*

Ключевые слова: *изобразительное искусство, древняя архитектура, архитектурный памятник, композиция, пропорция, орнамент, изразцовое искусство, культурное наследие, эстетическое воспитание, национальная архитектура.*

THE ART OF ANCIENT ARCHITECTURE IN THE STUDY OF VISUAL ARTS

Abstract: *This article explores the place and importance of ancient architecture in learning fine arts. It treats examples of architecture from the Ancient East, the classical world and Central Asia as a resource for teaching the core concepts of fine arts: composition, proportion, rhythm, symmetry and ornament. It*

gives particular attention to the artistic features of the architectural monuments of Samarkand, Bukhara and Khiva, including their ornamental patterns, glazed tilework and epigraphic decoration. The article argues that studying architectural monuments helps pupils develop spatial imagination, artistic taste, respect for their historical and cultural heritage, and national pride. It also offers methodological recommendations for using architectural examples in fine arts lessons.

Key words: *fine arts, ancient architecture, architectural monument, composition, proportion, ornament, glazed tilework, cultural heritage, aesthetic education, national architecture.*

KIRISH

Qadimgi tasviriy san'atni o'rganishda qoyatosh rasmlari, sopol buyumlardagi bezaklar, devoriy rangtasvir va haykaltaroshlik namunalari muhim arxeologik manbalar hisoblanadi. Ushbu yodgorliklar orqali qadimgi jamiyatlarning tabiat haqidagi tasavvurlari, xo'jalik faoliyati, marosimlari, ijtimoiy munosabatlari va badiiy tafakkurini tahlil qilish mumkin. Qadimgi san'at namunalarining ilmiy ahamiyati ularning faqat estetik qiymati bilan belgilanmaydi. Tasvirlarda aks etgan hayvonlar, inson qiyofalari, kiyimlar, mehnat faoliyati va turli buyumlar muayyan tarixiy davrning moddiy madaniyatini o'rganish imkonini beradi.

O'zbekiston hududidagi qadimgi tasviriy san'atning rivojlanishini shartli ravishda uch asosiy yo'nalishda tahlil qilish mumkin. Birinchi yo'nalish qoyatosh tasvirlari bilan bog'liq bo'lib, unda hayvonlar, ov manzaralari va inson faoliyatining sodda shakllari aks ettirilgan. Ikkinchi yo'nalish qadimgi shahar madaniyatining shakllanishi bilan bog'liq. Bu bosqichda sopol buyumlar, me'moriy bezaklar, haykaltaroshlik va devoriy tasvirlarning badiiy imkoniyatlari kengaygan. Uchinchi yo'nalish antik davr va ilk o'rta asrlardagi monumental tasviriy san'at bilan tavsiflanadi. Mazkur davrda saroy va boshqa inshootlarning ichki devorlariga ishlangan murakkab kompozitsiyalar ijtimoiy hayot, hukmdorlik marosimlari va madaniy aloqalarni aks ettirgan. Bu bosqichlar qat'iy ketma-ketlikni anglatmaydi. Turli hududlarda tasviriy san'at shakllari bir vaqtda mavjud bo'lgan va o'zaro ta'sir ko'rsatgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Surxondaryo hududidagi Zarautsoy tasvirlari qadimgi tasviriy san'atda inson faoliyatining voqeaviy ifodalanishini o'rganish uchun ahamiyatlidir. Yodgorlikdagi tasvirlarda ov manzaralari, hayvonlar va inson qiyofalari uchraydi. Tasvirlarning badiiy tuzilishida alohida shakllardan ko'ra, ularning o'zaro munosabati muhim o'rin tutadi. Zarautsoy tasvirlarining asosiy xususiyati voqeaviy kompozitsiyaning shakllanishida namoyon bo'ladi. Inson va hayvon shakllari muayyan faoliyat doirasida birlashtirilgan. Tasvirlarda murakkab anatomik tafsilotlar emas, balki harakat va voqeaning asosiy mazmunini yetkazish ustuvor ahamiyatga ega. Zarautsoy namunalarini Sarmishsoy tasvirlari bilan qiyoslash qadimgi tasviriy san'atda ikki xil badiiy yondashuvni aniqlash imkonini beradi. Sarmishsoyda ayrim hayvonlarning mustaqil tasvirlari muhim o'rin tutsa, Zarautsoyda inson va hayvonlarning o'zaro bog'liq faoliyati alohida ahamiyat kasb etadi. Farq qadimgi san'atda alohida predmetni tasvirlash bilan voqeani tasvirlash o'rtasidagi kompozitsion munosabatni o'rganish uchun muhimdir.

1-rasm. Tuproqqal'a yodgorligi

Qadimgi Xorazm tasviriy san'atini o'rganishda Tuproqqal'a, Qo'yqirilganqal'a va boshqa arxeologik yodgorliklar alohida ahamiyatga ega. Ushbu obidalardan topilgan haykaltaroshlik, devoriy rangtasvir va sopol bezaklari qadimgi Xorazm badiiy madaniyatining rivojlanish xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi. Tuproqqal'a Qoraqalpog'iston hududida joylashgan qadimgi shahar va saroy majmuasi bo'lib, uning me'moriy tuzilishi hamda tasviriy san'at namunalari Xorazm tarixining antik davrini o'rganishda muhim manba hisoblanadi.

Tuproqqal'a saroy majmuasida devoriy rangtasvir va haykaltaroshlik me'moriy

13.00.00. – PEDAGOGIKA FANLARI
JOURNAL.NAMSPI.UZ
ISSN: 2992-9008; UDK: 37

makonning badiiy qiyofasini shakllantiruvchi vositalar sifatida qo‘llangan. Devoriy tasvirlarda inson qiyofalari, bezak elementlari va turli kompozitsion shakllarning uchrashi saroy muhitida tasviriy san’at muhim o‘rin tutganini ko‘rsatadi. Tuproqqal’a tasviriy san’atining muhim xususiyati monumental kompozitsiya bilan me’moriy shaklning o‘zaro uyg‘unligidir[9].

Tuproqqal’a va boshqa Xorazm yodgorliklaridan topilgan haykaltaroshlik namunalari qadimgi ustalarning inson qiyofasini hajmli shaklda ifodalash tajribasini o‘rganish imkonini beradi. Haykaltaroshlikda inson gavdasining umumiy mutanosibligi, yuz ifodasi, kiyim shakli va bezaklarning ishlanishi muhim badiiy belgilar hisoblanadi. Namunalarda inson qiyofasining tabiiy xususiyatlari bilan bir qatorda, uning ijtimoiy mavqeyini ifodalovchi tashqi belgilar ham muhim ahamiyatga ega bo‘lishi mumkin. Qadimgi Xorazm san’atida haykaltaroshlik, devoriy rangtasvir va me’moriy bezaklarning birgalikda qo‘llanishi badiiy makonning yaxlitligini ta’minlagan. Samarqanddagi Afrosiyob yodgorligi Markaziy Osiyo monumental rangtasvirining muhim namunalarini saqlab qolgan arxeologik majmualardan biridir.

Afrosiyob devoriy tasvirlarida inson qiyofalari alohida joylashtirilmagan, balki muayyan voqeaviy tizimga birlashtirilgan. Tasvirlarning kompozitsion tuzilishida insonlarning joylashuvi, harakat yo‘nalishi, kiyimlarning ranglari va shakllar o‘rtasidagi nisbat muhim ahamiyatga ega. G‘arbiy devordagi elchilar tasviri turli hududlardan kelgan kishilarning o‘zaro munosabatini ifodalaydi. Janubiy devordagi kompozitsiyada esa hukmdorlik marosimlari bilan bog‘liq tasvirlar uchraydi. Tasvirlarning ayrim qismlari saqlanmaganligi sababli barcha sahnalarning mazmuni bir xil darajada aniqlanmagan. G‘arbiy devordagi markaziy kompozitsiyaning ayrim talqinlari tadqiqotchilar o‘rtasida munozarali bo‘lib qolmoqda.

Afrosiyob rangtasvirini o‘rganish qadimgi tasviriy san’atda inson qiyofasining ijtimoiy va madaniy mazmun bilan bog‘liq holda tasvirlanganini anglash imkonini beradi. Buxoro yaqinidagi Varaxsha yodgorligi qadimgi Sug‘d tasviriy san’atining

muhim manbalaridan biridir. Yodgorlikda olib borilgan arxeologik tadqiqotlar natijasida saroy majmuasi, devoriy rangtasvir va ganch bezaklari aniqlangan.

Ganch pannolarda o‘simliklar, insonlar, hayvonlar va afsonaviy mavjudotlar tasvirlangan. Mazkur bezaklar qadimgi tasviriy san’atda tekis rangtasvir bilan hajmli relyefning o‘zaro bog‘liq holda rivojlanganini ko‘rsatadi[6].

Qadimgi Termiz hududidagi Fayoztepa va Qoratepa yodgorliklari Kushonlar davri tasviriy san’atini o‘rganishda muhim ahamiyatga ega.

Fayoztepa majmuasida me’morchilik, devoriy rangtasvir va haykaltaroshlik o‘zaro bog‘liq holda rivojlangan. Mazkur yodgorlikdan topilgan san’at namunalari Janubiy O‘zbekistonning qadimgi Hindiston, Eron va boshqa madaniy hududlar bilan aloqalarini o‘rganishga yordam beradi. Termiz tasviriy san’atining muhim xususiyati inson qiyofasining diniy va badiiy mazmun bilan uyg‘unlashtirilishidir.

Haykaltaroshlik namunalarida gavda mutanosibligi, yuz ifodasi, kiyimlarning qatlamli shakli va kompozitsion muvozanat muhim o‘rin tutadi.

Fayoztepa va Qoratepa san’atini o‘rganish qadimgi Markaziy Osiyoda mahalliy badiiy an’analar tashqi madaniy ta’sirlar bilan o‘zaro aloqada rivojlanganini ko‘rsatadi.

Qadimgi tasviriy san’at namunalarini qiyosiy o‘rganish ularning yaratilish davri, materiali, kompozitsion tuzilishi va badiiy vazifasini aniqlash imkonini beradi.

Tarixiy yodgorlik	Tasviriy san’at turi	Asosiy badiiy xususiyati
Sarmishsoy	Qoyatosh o‘ymalari	Hayvon silueti va harakat ifodasi
Zarautsoy	Qoyatosh rangtasviri	Ov manzaralari va voqeaviy kompozitsiya
Tuproqqal’a	Rangtasvir va haykaltaroshlik	Monumental shakl va me’moriy uyg‘unlik
Afrosiyob	Devoriy rangtasvir	Elchilar va tantanali marosimlar tasviri
Varaxsha	Rangtasvir va ganch bezaklari	Real va mifologik obrazlar uyg‘unligi
Fayoztepa	Rangtasvir va haykaltaroshlik	Diniy obrazlarning hajmiy ifodasi

2-rasm. Qadimgi tasviriy san’at yodgorligining qiyosiy tahlili

13.00.00. – PEDAGOGIKA FANLARI
JOURNAL.NAMSPI.UZ
ISSN: 2992-9008; UDK: 37

Yodgorliklarning badiiy xususiyatlari qadimgi tasviriy san'atni yagona uslub doirasida baholash mumkin emasligini ko'rsatadi. Qoyatosh tasvirlarida siluet va harakat asosiy ifoda vositasi bo'lsa, saroy rangtasvirida murakkab voqeaviy kompozitsiya muhim o'rin tutadi. Haykaltaroshlikda esa hajm, mutanosiblik va shaklning fazoviy ifodasi ustuvor ahamiyat kasb etadi[1].

Qadimgi tasviriy san'atni o'qitishda tarixiy yodgorliklarni faqat nomi va yaratilgan davri bo'yicha o'rganish yetarli emas. Ularning badiiy tuzilishi, tasvirlash usuli, kompozitsion xususiyatlari va tarixiy mazmunini o'zaro bog'liq holda tahlil qilish zarur. Mashg'ulotlarda tarixiy tasvirlarni kuzatish, qiyosiy tahlil, vizual modellashtirish va ijodiy topshiriqlar metodlaridan foydalanish mumkin. Talabalarga Sarmishsoy va Zarautsoy tasvirlarining reproduksiyalari taqdim etiladi. Dastlab tasvirlardagi asosiy shakllar aniqlanadi. Keyinchalik hayvonlarning gavda tuzilishi, harakati va kompozitsion joylashuvi tahlil qilinadi. Amaliy topshiriqda talabalar tanlangan hayvonning tashqi shaklini sodda chiziqlar yordamida ifodalaydilar. Asosiy e'tibor ortiqcha tafsilotlarga emas, balki siluetning aniqligiga qaratiladi.

Afrosiyob va Varaxsha devoriy tasvirlari asosida voqeaviy kompozitsiyaning tuzilishi tahlil qilinadi. Talabalar inson qiyofalarining joylashuvi, harakat yo'nalishi, ranglar uyg'unligi va asosiy badiiy markazni aniqlaydilar. Keyingi bosqichda tarixiy tasvirning kompozitsion sxemasi ishlab chiqiladi. Topshiriq tarixiy san'at namunasini oddiy nusxalashdan ko'ra, uning badiiy qonuniyatlarini anglashga yordam beradi.

Sharqiy zal Varaxsha saroyining marosimiy mazmunini o'rganishda alohida ahamiyatga ega. Uning devoriy rangtasvirida taxtda o'tirgan yirik qiyofa saqlangan bo'lib, taxtning tayanch qismlari qanotli tuyalar shakli bilan bezatilgan. Kompozitsiyada to'q ko'k fon muhim badiiy vazifa bajargan. Tadqiqotlarda markaziy qiyofa odatda hukmdor obrazi sifatida talqin qilinadi.

13.00.00. – PEDAGOGIKA FANLARI
JOURNAL.NAMSPI.UZ
ISSN: 2992-9008; UDK: 37

3-rasm. Sharqiy zal rangtasviri va hukmdorlik obrazining ifodalanish

Sharqiy zal rangtasvirining Qizil zaldan farqi uning markazlashgan va iyerarxik kompozitsiyasi bilan bog‘liq. Qizil zalda harakatdagi bir necha obraz o‘zaro munosabatga kirishsa, Sharqiy zalda asosiy e’tibor taxtda o‘tirgan qiyofaga qaratilgan. Bu yerda tasvirning badiiy mazmuni quyidagi vositalar orqali shakllangan. Markaziy joylashuvda asosiy qiyofa devor kompozitsiyasining muhim nuqtasiga joylashtirilgan. Bu usul uning boshqa obrazlarga nisbatan alohida mavqeyini ta’kidlaydi. Taxtning bezatilishida qanotli tuya shakllari oddiy mebel bezagi emas, balki hukmdor obrazining tantanavor ko‘rinishini kuchaytiruvchi badiiy element sifatida ishlatilgan. Rang kontrastida to‘q ko‘k fon bilan qiyofa va taxtning ochroq qismlari o‘rtasidagi farq markaziy obrazni ajratib ko‘rsatadi. Miqyos munosabatida yirik qiyofa va uning atrofidagi bezaklarning o‘zaro nisbati kompozitsiyada badiiy ustuvorlikni belgilaydi[3].

Sharqiy zal tasvirini tahlil qilishda markaziy obrazning kimligini qat’iy aniqlangan fakt sifatida ko‘rsatmaslik kerak. Ilmiy adabiyotlarda uning hukmdorlik va sulolaviy marosimlar bilan aloqasi muhokama qilinadi, ammo tasvirning ayrim qismlari saqlanmagani sababli barcha tafsilotlarni bir xil ishonch bilan tiklash mumkin emas. Varaxsha saroyining badiiy qiymati faqat devoriy rangtasvir bilan belgilanmaydi. Qazishmalarda aniqlangan o‘yma ganch bezaklari ilk o‘rta asrlar Sug‘d san’atida hajmli dekorativ shakllar muhim o‘rin tutganini ko‘rsatadi. Ganch pannolarda geometrik va o‘simliksimon naqshlar bilan birga insonlar, hayvonlar, qushlar, ov sahnalari hamda afsonaviy mavjudotlar tasvirlangan. Ular saroy devorlarining yuqori qismlari va yirik

ayvon bezagida qo‘llangan.

4-rasm. Miniatyura san’ati

Miniatyura san’ati Bolaliktepa va Ayritomdan ancha keyingi davrlarda, xususan, o‘rta asrlar qo‘lyozma kitob madaniyati doirasida rivojlangan. Uning asosiy xususiyati kichik tasvir maydonida murakkab voqea, ko‘p obrazli kompozitsiya va nozik bezaklarni uyg‘unlashtirishdan iborat.

Miniatyura san’atida makon Yevropa Uyg‘onish davri rangtasviridagi yagona nuqtali perspektiva qonuniyatlariga doimo bo‘ysunmaydi. Me’moriy qismlar, bog‘lar, tog‘lar va inson qiyofalari tomoshabinga voqeaning turli jihatlarini bir vaqtning o‘zida ko‘rsatish imkonini beradigan tarzda joylashtiriladi. Bunday kompozitsiyada ayrim me’moriy qismlar yuqoridan, inson qiyofalari esa yon yoki old tomondan tasvirlanishi mumkin.

Miniatyurada makonning bu usulda tashkil etilishi tasvirning “noto‘g‘ri” ishlanganini emas, balki uning o‘ziga xos badiiy ifoda tizimiga ega ekanini ko‘rsatadi.

Miniatyurada ranglar kompozitsiyaning asosiy qismlarini ajratish, qiyofalarni farqlash va bezaklar uyg‘unligini ta’minlashga xizmat qiladi. Aniq kontur chiziqlari inson, me’moriy shakl, o‘simlik va buyumlarning chegarasini belgilaydi. Ranglarning yassi maydonlar sifatida qo‘llanishi, naqshlarning nozik ishlanishi va shakllarning aniq

chizilishi miniatyuraning muhim badiiy belgilaridir[3].

Qog‘oz va karton yordamida qadimgi qal’a yoki saroyning soddalashtirilgan maketini yaratish mumkin. Devor, darvoza, asosiy yo‘lak va markaziy binoning o‘zaro joylashuviga e’tibor qaratiladi. Maketda tarixiy yodgorlikning saqlanmagan qismlari tasavvur asosida to‘ldirilsa, ular taxminiy rekonstruksiya ekanini alohida ko‘rsatish lozim.

XULOSA

O‘zbekiston hududidagi qadimgi me’morchilik san’ati turarjoy, mudofaa, marosimiy va ma’muriy ehtiyojlar asosida turli shakllarda rivojlangan. Sopollitepa va Jarqo‘ton qadimgi manzilgohlarni rejalashtirish tajribasini, Afrosiyob ko‘p qatlamli shaharsozlikni, Tuproqqal’a geometrik tartib va saroy majmuasini, Varaxsha esa me’moriy makon bilan monumental bezakning uyg‘unligini o‘rganish imkonini beradi. Bu yodgorliklarning badiiy ahamiyati faqat devorlarning balandligi yoki binolarning kattaligida emas. Ular orqali makonning vazifaga mos tashkil etilishi, qurilish shaklining tabiiy sharoit bilan bog‘lanishi hamda me’morchilik va tasviriy san’atning o‘zaro ta’siri aniqlanadi.

Tasviriy san’at ta’limida qadimgi me’morchilikni o‘rganish Talabalarni tayyor obida tasvirini nusxalashga emas, balki uning rejasini tushunish, konstruktiv va badiiy qismlarini farqlash, tarixiy dalillarga tayangan holda eskiz yoki maket yaratishga yo‘naltirilishi zarur. Qadimgi me’morchilik san’atini o‘qitishda obidaning tarixiy vazifasi, fazoviy tuzilishi va badiiy ifodasini yagona tahlil tizimida o‘rganish ustuvor ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1.Abdirasilov S.F. Tasviriy san'at o‘qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.
2.Abdirasilov S.F., Tolipov N.X., Oripova N. Rangtasvir. – Toshkent: O‘zbekiston, 2006.
3. Abdullayev N.U. San'at tarixi. 1-jild. – Toshkent: O‘qituvchi, 1986.
4. Abdullayev N.U. San'at tarixi. 2-jild. – Toshkent: San'at, 2001.
5. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2003.
6. Azimova B.Z. Natyurmort tuzish va tasvirlash metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 1984.

7.Qudratova, S., & To‘rabekova, D. (2023). THE ROLE OF STEAM EDUCATION IN THE FORMATION OF THE FUTURE TEACHER'S PERSONALITY. Modern Science and Research, 2(9), 40-44

8.Qudratova, S. (2023). SYSTEM OF USING INTERNATIONAL EXPERIENCES IN ORGANIZING LESSONS FOR STUDENTS OF PEDAGOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Modern Science and Research, 2(6), 706-710.

9.Qudratova, S., & Azizova, D. (2024). BOSHLANG’ICH SINF O’QUVCHILARIDA MATEMATIK TASAVVURLARNI SHAKLLANTIRISH. Modern Science and Research, 3(12), 305-311.

10. Begimqulov U.Sh. Pedagogik ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari. – Toshkent: Fan, 2007.

11. Boymetov B. Qalamtasvir. – Toshkent: Musiqa, 2006.

12. Boymetov B., Abdirasilov S. Chizmatasvir. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2004.